
2025_B&W_00103 Informatienota Netcongestie in Steenwijkerland - informeren**Auteur**

Ester Aldenberg

Samenstelling:

Aanwezig:

Rob Bats, burgemeester en voorzitter; Melvin Smit, wethouder; Trijn Jongman, wethouder; Marcel Scheringa, wethouder; Miriam Slomp-Dekkers, wethouder; M.W. de Graaf, gemeentesecretaris

Besluit

Het college besluit om:

In te stemmen met de informatienota Netcongestie in Steenwijkerland.

Samenvatting

Nederland is volop bezig met het ontwikkelen van duurzame energieoplossingen. Er wordt steeds meer energie lokaal opgewekt met zonnepanelen en wind. Ook groeit de vraag naar elektriciteit door nieuwbouw, uitbreiding en verduurzaming van bedrijven, warmtepompen en elektrisch vervoer. Gevolg is dat we veel elektriciteit moeten transporteren, meer dan het elektriciteitsnet aankan.

Dat leidt tot netcongestie (filevorming op het net), ook in Steenwijkerland. De volledige impact is nog niet duidelijk, maar het zal zeker gevolgen hebben voor onze plannen als we niets doen. Daarom werken we proactief samen met de netbeheerders.

We brengen in beeld hoe de situatie in Steenwijkerland is en wat er moet gebeuren om het netwerk te versterken en beter te benutten. Netcongestie heeft onze volle aandacht en we pakken een actieve rol. We bieden ondersteuning aan netbeheerders en andere partners en verkennen oplossingen om de netcongestie zo snel mogelijk op te lossen.

Informatienota

Inleiding

Nederland zet grote stappen in duurzame energieoplossingen. We stoten minder CO₂ uit en wekken steeds meer duurzame energie op met zonnepanelen en windmolens. De vraag naar elektriciteit groeit door nieuwbouw, uitbreiding van bedrijven, verduurzaming, warmtepompen en elektrisch vervoer. Hierdoor moeten we veel meer elektriciteit vervoeren dan het huidige netwerk aankan. Dit leidt tot netcongestie (filevorming op het net).

Ook in Steenwijkerland hebben we te maken met netcongestie. De volledige impact is nog niet duidelijk, maar het zal zeker gevolgen hebben voor onze plannen als we niets doen. Daarom werken we proactief samen met de netbeheerders. In deze nota leggen we het volgende uit:

1. Hoe de situatie is in Steenwijkerland
2. Hoe het elektriciteitsnetwerk eruit ziet
3. Hoe we samenwerken met de netbeheerders om de impact van de netcongestie te begrijpen en problemen op te lossen of te voorkomen

Netcongestie heeft onze volle aandacht en we pakken een actieve rol. We bieden ondersteuning aan netbeheerders en andere partners en verkennen oplossingen om de netcongestie zo snel mogelijk op te lossen.

Kernboodschap

1) Hoe is de situatie in Steenwijkerland?

Capaciteitskaart van Netbeheer Nederland

Op de Capaciteitskaart elektriciteitsnet van Netbeheer Nederland is het grootste deel van Nederland rood of oranje. Dit geldt ook voor de provincie Overijssel. Steenwijkerland is rood voor teruglevering (elektriciteit op het net zetten) en oranje voor afname (elektriciteit gebruiken). Dit betekent dat er een tekort is aan transportcapaciteit voor zakelijke klanten die een nieuwe of zwaardere aansluiting willen die groter is dan 3×80 ampère (grootverbruikaansluiting). Capaciteit is hiervoor nu niet beschikbaar. Als een bedrijf in Steenwijkerland wil uitbreiden of zich hier wil vestigen en daarvoor een nieuwe grootverbruikaansluiting nodig heeft is dat niet mogelijk. De aanvraag komt in een wachtrij. De netbeheerder onderzoekt in oranje gebieden of er nog mogelijkheden zijn om transportcapaciteit vrij te maken door congestiemanagement, maar in de praktijk levert dit meestal geen nieuwe mogelijkheden op. Het bedrijf moet wachten tot het elektriciteitsnetwerk is uitgebreid. Dit zal op de meeste plekken nog jaren duren.

Gevolgen voor gemeentelijke plannen

Een vol stroomnetwerk maakt het moeilijk om onze gemeentelijke plannen de komende jaren uit te voeren en heeft daarom onze volle aandacht nodig. We hebben plannen voor duurzame energie en mobiliteit, nieuwbouwplannen, willen bedrijventerreinen uitbreiden en werken aan nieuwe schoolgebouwen. Een grootverbruikaansluiting hiervoor is niet meer vanzelfsprekend. Naast bedrijven zijn er ook andere partijen die een grootverbruikaansluiting nodig hebben, zoals voor de bouw van nieuwe scholen. Ook voor verduurzamingsmaatregelen, zoals het plaatsen van veel zonnepanelen op maatschappelijk vastgoed, is een grootverbruikaansluiting nodig. Dit is in een groot deel van onze gemeente de komende jaren niet mogelijk. Per project kijken we of er lokaal ruimte op het netwerk is of op tijd gaat komen. Of dat het ontwerp is aan te passen naar een kleinere aansluiting.

Voor woningbouw zijn kleinverbruikaansluitingen nodig, dat is nog wel mogelijk. Het is wel nodig dat netbeheerders tijdig op de hoogte zijn van nieuwe ontwikkelingen. Daarom stemmen we regelmatig onze plannen af met de netbeheerders. Zo kunnen we kijken naar het netwerk dat nodig is en hoe de belasting op het net is te beperken; netbewust ontwikkelen. Ook dit is maatwerk.

Impact op Huishoudens en Ondernemers

Huishoudens en veel ondernemers zijn kleinverbruikers. Voor hen is er op dit moment nog geen probleem. Het installeren van bijvoorbeeld zonnepanelen, warmtepompen of laadpalen door particulieren kan doorgaan. Wel krijgen steeds meer huishoudens te maken met spanningsproblemen. Als de zon schijnt en alle zonnepanelen in een buurt veel stroom terugleveren, vallen de omvormers soms uit. Dit gebeurt in meerdere wijken in Steenwijk, zoals Oostermeenthe, Nieuwe Gagels en Woldmeenthe en in Tuk.

2) Hoe zit het elektriciteitsnetwerk in Steenwijkerland in elkaar?

Opbouw van het Elektriciteitsnetwerk

Het elektriciteitsnetwerk bestaat uit hoogspanning (HS), middenspanning (MS) en laagspanning (LS). Op de punten waar deze spanningsniveaus samenkomen, staan transformatorstations. In Steenwijkerland hebben we te maken met meerdere netbeheerders. Tennet beheert het landelijke hoogspanningsnetwerk. De regionale netbeheerders voor midden- en laagspanning zijn RENDO in Steenwijk, Liander in een klein deel nabij Kuinre/Blankenham/Baarlo, en Enexis in de rest van de gemeente.

Indeling van het Elektriciteitsnet

Het elektriciteitsnet heeft een andere indeling dan de gemeentegrenzen. (zie bijlage 1) Steenwijkerland heeft te maken met vier energieclusters; voorzieningsgebieden rondom een hoogspanningsstation. Twee van deze clusters hebben hun hoogspanningsstation binnen onze gemeentegrens: HS-stations Steenwijk en Vollenhove. De zuidkant van de gemeente valt onder de voorzieningsgebieden van HS-stations Meppel en Zwartsluis.

Uitdagingen en Oplossingen

Het elektriciteitsnetwerk, dat ongeveer 40 jaar geleden is aangelegd, is niet voldoende voor de huidige situatie en toekomstige ontwikkelingen. Het verzwaren van het netwerk op alle spanningsniveaus is de belangrijkste maatregel. Dit is een enorme operatie en structurele oplossingen kosten tijd. Ook moeten we slim en anders omgaan met energie, bijvoorbeeld door energie te gebruiken op momenten dat het wordt opgewekt.

3) Hoe werken we aan de netversterking in Steenwijkerland?

Hoewel de netbeheerders verantwoordelijk zijn voor de financiering en uitvoering van netverzwaring, geeft de VNG aan dat gemeenten een belangrijke rol spelen in het versnellen van deze werkzaamheden. Wij onderstrepen dit belang en pakken een pro-actieve rol om de samenwerking met de netbeheerders te verbeteren. Waar mogelijk bieden we ondersteuning aan netbeheerders en andere partners om netcongestie zo snel mogelijk op te lossen. We werken volgens de drie actielijnen van het Landelijk Actieprogramma Netcongestie (LAN) en de provinciale energyboard.

1. Actielijn Sneller bouwen

Netbeheerders investeren in hoogspanningsstations, onderstations en kabelverbindingen naar huishoudens en bedrijven. Dit is een enorme opgave en wordt ook zichtbaar in de omgeving. Er komen nieuwe hoogspannings- en middenspanningsstations en in de wijken komen veel nieuwe trafohuisjes. Vaak kunnen deze voorzieningen goed in de omgeving worden ingepast, maar soms komen ze op een meer zichtbare plek. Zonder deze versterkingen van het net komen ontwikkelingen stil te liggen, dus we moeten deze keuzes maken. Ook als daarvoor een stukje groen of een parkeerplaats moet worden opgeofferd.

Hoogspanning en middenspanningstations

Uitbreiding en nieuw te plaatsen stations voor hoogspanning en middenspanning zijn vergunningplichtig. Daar stemmen we met de netbeheerders af over de ruimtelijke inpassing en eventueel benodigde bestemmingsplanwijzigingen. Binnen onze gemeente wordt gewerkt aan uitbreiding van hoogspanning in Vollenhove en Steenwijk. Ook komen er nieuwe middenspanningstations in Blokzijl, Oldemarkt, Giethoorn en Groot Verlaat/Zuidveen. Een overzicht van projecten is te vinden in de bijlage 1, blad 2.

Voor hoogspanningsstation (HS-station) Vollenhove is een uitbreiding in uitvoering. Tennet en Enexis verwachten in 2025 de capaciteit uitgebreid te hebben van 20MW naar 45MW. Dat betekent dat er weer ruimte vrij komt in dit verzorgingsgebied. Ruimte voor de huidige wachtrij, ruimte voor kleinverbruikers en nieuwe ontwikkelingen. De vraag naar capaciteit is groot, dus de ruimte voor nieuwe ontwikkelingen beperkt. We moeten ook hier kijken naar netbewust ontwikkelen en slim gebruik van beschikbare capaciteit.

De uitbreiding van het hoogspanningsstation (HS-station) in Steenwijk is in voorbereiding. Dit is onderdeel van de Drents Overijsselse Netversterking. Tennet is begonnen met een locatiestudie. De verwachting is dat deze uitbreiding in 2030 klaar is en de Drents Overijsselse Netversterking in 2031. Tot die tijd zullen er dus tekorten zijn.

Laagspanning in de wijken: buurtaanpak

De komende jaren gaan de netbeheerders buurt voor buurt het laagspanningsnetwerk versterken. In de wijken komen extra trafohuisjes en veel straten zullen open moeten. Dit is een grote opgave waarbij de gemeente kan helpen om het sneller te laten verlopen. We ondersteunen de netbeheerders door samen te werken in de zogenoemde buurtaanpak. Hierin maken we afspraken over het werkproces, de inpassing van de trafohuisjes in de openbare ruimte, benodigde grondvererving en de communicatie naar de inwoners. Om snelheid te maken doen we werkende weg ervaring op in de eerste pilot Buurtaanpak. Die voeren we samen met RENDO uit in de Oostermeenthe. De resultaten van deze pilot bieden straks het kader waarmee vervolgens jaarlijks ongeveer 2 à 3 buurten door de netbeheerders worden versterkt in Steenwijkerland.

2. Actielijn Beter benutten

Naast het versterken van het elektriciteitsnetwerk zijn slimme energiesystemen cruciaal om de impact van netcongestie te verminderen. Netcongestie gebeurt vooral op piekmomenten, zoals tussen 16.00 en 20.00 uur wanneer veel stroom wordt gebruikt. Het kan ook voorkomen als de zon fel schijnt en alle zonnepanelen in een buurt tegelijk stroom willen leveren aan het net. Het helpt als dit soort pieken kleiner worden door bijvoorbeeld het gebruik van elektriciteit beter te spreiden over de dag.

Bedrijventerreinen

Bedrijven kunnen bijdragen door lokaal opgewekte elektriciteit ter plaatse te gebruiken, op te slaan voor later gebruik of om te zetten in andere vormen van energie. Wij onderzoeken samen met netbeheerders en ondernemers deze mogelijkheden bij energiehub Eeserwold en bedrijventerrein Groot Verlaat. Daarnaast is het mogelijk om nieuwe contractvormen af te sluiten met de netbeheerders. Bedrijven kunnen afspraken maken over het niet afnemen of terug leveren tijdens piekuren. Ook kunnen bedrijven beschikbare capaciteit voor het transporteren van stroom met elkaar delen via groepscontracten. Zo kan een bedrijf de capaciteit gebruiken die een ander bedrijf op dat moment niet nodig heeft.

Kleinverbruikers en huishoudens

Huishoudens kunnen bijdragen door het netwerk flexibeler te gebruiken, dat vraagt ander gedrag. Denk aan de vaatwasser overdag aanzetten als zonnepanelen de meeste stroom opwekken en het slim laden van elektrische voertuigen. Wij communiceren veel richting inwoners over het verduurzamen van hun woning en willen hierbij ook het slimmer omgaan met energie benadrukken.

Opslag

Batterij opslag kan een goede oplossing tegen netcongestie zijn, als de batterij wordt gebruikt om zelf opgewekte elektriciteit op te slaan en later zelf weer te gebruiken. Zo wordt het net niet belast. Als overschotten aan eigen opwek rond het middaguur worden opgeslagen, dan scheelt dat op dat moment drukte op het net. Maar als de batterij wordt opgeladen op een moment dat er al veel elektriciteit wordt gebruikt en er al file is, dan verergert dit de netcongestie. Een voorbeeld waarop batterijopslag een goede oplossing biedt, is als een batterij wordt gekoppeld aan een wind- of zonnepark. Zo kan bijvoorbeeld een piek in de opwek van energie worden opgevangen en is een minder grote aansluiting op het elektriciteitsnet nodig. De extra energie wordt dan op een later moment geleverd. Op zonnepark Wanneperveen wordt dit al toegepast. Het zonnepark van 28 megawattpiek is gecombineerd met een energieopslagsysteem van 52 megawattuur.

Netbewust ontwikkelen

Om het netwerk zoveel mogelijk te ontzien kijken we in Steenwijkerland ook naar netbewust ontwikkelen, bijvoorbeeld bij nieuwe woonwijken, bedrijventerreinen en laadinfrastructuur. Hierdoor wordt er tijd gewonnen om het elektriciteitsnet te verzwaren en hoeft het net soms minder verzaamd te worden.

3. Actielijn Slimmer inzicht

Integraal overleg

Niet alles kan tegelijkertijd. We moeten keuzes maken over wat voorrang krijgt, ook op gemeentelijk niveau. Daarom hebben we een integraal overleg opgezet. Elk kwartaal kijken we met de regionale netbeheerders en verschillende interne teams naar het energiesysteem in relatie tot de gemeentelijke ontwikkelingen op de (middel)lange termijn. Zo krijgen we inzicht in wat lokaal gepland staat, waar en wanneer er ruimte komt op het net en waar voorlopig nog geen ruimte is.

Bij knelpunten zoeken we naar mogelijkheden om plannen, locaties of slimme oplossingen aan te passen. De planning op hoofdlijnen is nu bekend (zie bijlage). Deze werken we verder uit naar een analyse van de gemeentelijke ontwikkelingen. De raad wordt hierover nader geïnformeerd. De pilot voor de Buurtaanpak is als eerste concrete project al gestart.

Samenwerkingsovereenkomst met regionale netbeheerders

We hebben een samenwerkingsovereenkomst met de regionale netbeheerders RENDO en Enexis. Deze gaan we aanscherpen in concrete afspraken over de lokale aanpak van bovengenoemde actielijnen.

Lokale input voor provinciale processen

De provincie Overijssel heeft in 2024 een Energievisie opgesteld. Daarvoor is input van alle gemeenten gevraagd. Deze visie kijkt naar de energievoorziening van de toekomst (2050) op regionaal niveau (HS/MS). Hoe gaat de vraag naar energie zich ontwikkelen? Welke mix van energiebronnen kan aan die vraag voldoen? Hoe richten we het energiesysteem voor de toekomst in? Ook bij de vervolgstappen worden gemeenten betrokken.

Daarnaast wordt er gewerkt aan een provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur Energie en Klimaat (pMIEK). Hierin staat waar op provinciaal niveau het eerst ruimte op het elektriciteitsnet nodig is. Het pMIEK gaat over de periode tot 2035. Vanuit Steenwijkerland doen we actief mee aan deze processen en leveren we een actieve bijdrage vanuit onze lokale ervaringen.

Conclusie

Netcongestie is niet alleen een woord uit het nieuws of voor mensen die bezig zijn met de energietransitie. Het speelt ook in Steenwijkerland. Het heeft grote invloed op bedrijven die een grootverbruiksaansluiting willen én op nieuwe projecten. We werken hard samen om de netcongestie aan te pakken. Dit is niet eenvoudig. Het kost veel tijd, geld en menskracht. We pakken een pro-actieve rol en kijken hoe we ondersteuning kunnen bieden om netcongestie zo snel mogelijk op te lossen.

Consequenties voor de gemeente

Netcongestie raakt ook onze gemeente en heeft invloed op huidige en toekomstige ontwikkelingen. Samen met de netbeheerders werken we op diverse fronten aan versterking van het netwerk, beter benutten van het netwerk en inzicht krijgen in wederzijdse planning en programmering.

Communicatie

De inhoud van de informatienota wordt ook met inwoners en ondernemers gedeeld. Dit doen we onder andere via een persbericht en informatie op onze website.

Vervolg

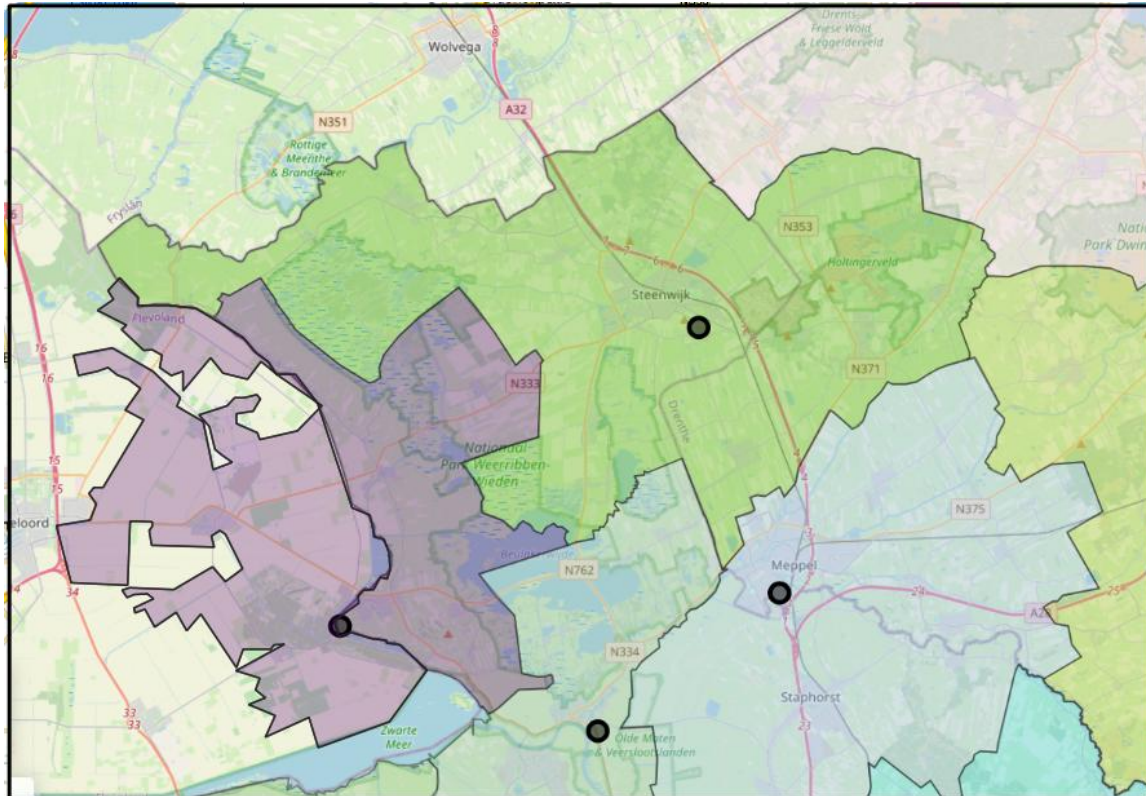
De impact van netcongestie in onze gemeente wordt verder in beeld gebracht. We informeren de raad over de nadere analyse en mogelijkheden die we als gemeente hebben om netcongestie aan te pakken.

Bijlagen

1. Bijlagen bij infonota netcongestie Steenwijkerland

Bijlage 1: Kaart energieclusters Steenwijkerland

NB: De kaart is slechts bedoeld om aan te geven dat Steenwijkerland meerdere voorzieningsgebieden binnen de gemeentegrenzen heeft. De aangegeven grenzen van de voorzieningsgebieden zijn dan ook heel globaal ingetekend.



- HS-station Steenwijk (groen)
- HS-station Vollenhove (paars)
- HS-station Meppel (lichtblauw)
- HS-station Zwartsluis (lichtgroen)

Bijlage 2: Overzicht van projecten van netbeheerders in onze gemeente

Hoogspanning (HS)		Gereed	Stand van zaken
Steenwijk	Uitbreiden HS (Tennet) en MS (Enexis) (onderdeel Drents Overijsselse netversterking)	2030	Locatiestudie
Vollenhove	Uitbreiden HS (Tennet) en MS (Enexis)	2025	2025 operationeel
Meppel	Uitbreiden HS-station (onderdeel Drents Overijsselse netversterking)	2027	Uitwerking plannen
Zwartsluis	Uitbreiden HS-station	2028/ 2029	Verkennde fase
HS-kabelverbinding			
Meppel-Steenwijk (110 kV)	Verzwarende verbinding en ondergronds brengen (onderdeel Drents Overijsselse netversterking)	2029- 2031	Tracéstudie door provincie Overijssel
Middenspanning			
Enexis	Nieuwbouw 4 stations: Blokzijl, Oldemarkt, Giethoorn, Groot Verlaat/ Zuidveen. Vervanging en uitbreiding station Steenwijk/Tukseweg. Verkenning vervanging station Vollenhove.	Pm	In voorbereiding; grondaankoop, vergunningen
RENDO	MS netwerk wordt aanvullend op en als onderdeel van de Buurtaanpak waar nodig uitgebreid of verzaamd. MS-project binnen Eeserwold loopt. Mogelijk nog andere nieuwe stations te plaatsen, hiervoor wordt netvisie nog uitgewerkt.	Pm	In voorbereiding start eind 2024
Laagspanning			
Buurtaanpak Enexis	Buurtaanpak: wanneer komen we in uw buurt Enexis Netbeheer	Pm	In voorbereiding
Buurtaanpak RENDO	Buurtaanpak - N.V. RENDO : 17 buurten in Steenwijk	Pm	Pilot Buurtaanpak in Oostermeenthe